

АНАТОЛІЙ РАДЗІВІЛЛ – ПРОФЕСІЯ І ДОЛЯ

Геологічна громадськість з глибоким сумом зустріла звістку про те, що на 79-му році життя відійшов у вічність доктор геолого-мінералогічних наук, професор Анатолій Якович Радзівілл.

Він народився 30 серпня 1934 р. в селі Кузьмина Гребля, колишнього Ладжинського, нині — Уманського району Черкаської області в сім'ї вчителя Якова Прокоповича. Мати Горпина Семенівна походила з роду Гетьманюків.

У 1951-му році вступив на геологічний факультет Київського університету імені Тараса Шевченка, який закінчив у 1956 році. На третьому курсі університету почалася спеціалізація: Радзівілл зайнявся геологією каустобіолітів. І хоча на п'ятому курсі цю спеціалізацію було відмінено і Анатолій Якович закінчив університет за іншою («Геологічна зйомка і пошуки родовищ корисних копалин» за фахом «Інженер-геолог»), його зацікавленість «органікою» залишилася на все подальше життя.

Анатолій Якович 12 років працював у геологозйомочних, пошукових та тематичних партіях Сеймчанського, а з 1962 року — Анюйського (сmt. Білібіно) районного геологорозвідувального управління Північно-Східного управління Мінгео СРСР в ролі техника-геолога, геолога, начальника партії. Вніс значний вклад у вивчення будови і золотоносності Західної Чукотки і зокрема Охотсько-Чукотського вулканічного поясу. Його ім'я назавжди вписано в історію геологічних досліджень цього регіону, потрапивши до альбому «Охотско-Колымский край. 70 лет геологического поиска» (Магадан, 1998). Анатолій Радзівілл в 1968 р. вступив до очної аспірантури Інституту геологічних наук АН УРСР (керівник — академік Володимир Бондарчук). В 1970 р. він захистив кандидатську дисертацію на тему «Тектоніка Південно-Анюйського прогину (Західна Чукотка)», засади якої лягли в основу нових уявлень про будову цього району.

Після закінчення аспірантури працював у відділі геотектоніки, вивчаючи тектоніку і магматизм різних регіонів України. Ці дослідження завершилися виходом книги «Тектоно-магматичні структури неогеою» (у співавторстві з В.Я. Радзівілом та В.С. Токовенком, 1986). В монографії охарактеризовано основні етапи вулканізму території України, дано системну характеристику основних структур, розглянуто питання їх класифікації.

З 1981 р. А.Я. Радзівілл очолив відділ геології вугільних родовищ ІГН. Своє знання тектоніста він використав для вивчення вугленосних формацій України, насамперед Донбасу та Дніпровсько-Донецької западини, що завершилося захистом докторської дисертації на тему «Геологічні позиції вуглецевих формацій неогеою України» у 1993 р. Дослідником уперше встановлено низку закономірностей взаємозв'язку тектонічних і магматичних структур, обґрунтовано новий напрям у геології — залежність утворення вуглецевих формацій від глибинних тектоно-магматичних і мантийних процесів. Ці важливі наукові здобутки увійшли до монографії «Углеродистые формации и тектоно-магматические структуры Украины» (Київ, 1995).

А.Я. Радзівіллом зроблено значний внесок у вивчення будови і рудоконтролюючої ролі тектоно-магматичних структур Волино-Подільської плити.

Вчений був визнаним фахівцем у галузях вугільної геології, тектоніки і магматизму, автором біля 250 наукових публікацій, серед яких виділяється узагальнююча монографія «Геологія вуглецевих басейнів (провінцій) України» (разом із А.В. Івановою та Л.Б. Зайцевою, — Київ, 2007).

Анатолій Якович був членом вченої ради ІГН, спеціалізованої вченої ради по захисту дисертацій та Експертної ради ВАК України. Багато років він активно працював в редколегіях журналів: «Геологічний журнал», «Геолог України», «Тектоніка і стратиграфія», «Геологія і корисні копалини Світового океану».

Свідченням науково-практичної діяльності А.Я. Радзівілла є численні авторські свідоцтва, а також три срібні медалі Виставок досягнень народного господарства СРСР та України. Він нагороджений «Золотим нагрудним знаком» і почесним «Іменним геологічним молотком» ВГО «Спілки Геологів України» і «Почесною грамотою Президії НАН України» (з нагоди 75-річчя заснування ІГН). В 2010 році Радзівілл став лауреатом Державної премії України в галузі науки і техніки.

Вчений був активним членом Українського товариства охорони природи і багато зробив для захисту геологічних пам'яток України.

Він активно популяризував геологічні знання через журнали і газети, подавав чисельні статті до академічних видань: «Енциклопедія сучасної України» (ЕСУ), «Географічна енциклопедія України» (ГЕУ).

Членом редколегії нашого журналу А.Я. Радзівілл був з кінця 2006 року. Втрату А.Я. Радзівілла редколегія нашого журналу вважає такою, яку дуже важко компенсувати.

Світла пам'ять про Анатолія Яковича Радзівілла назавжди залишиться в серцях колег по професії та всіх тих, хто знав його.